

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

BIBLIOFILIE

RÁNO POLEDNE VEČER

BcA. Anna Bydžovská

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design

Studijní obor Ilustrace a grafický design,

specializace Ilustrace

Diplomová práce

BIBLIOFILIE

RÁNO POLEDNE VEČER

BcA. Anna Bydžovská

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Obsah:

1. Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby	
1.1. Volba tématu	6
1.2. Proces tvorby	7
1.3. Popis zvolených technik	8
2. Popis výsledného díla a jeho využití	10
Seznam použitých zdrojů	13
Resumé diplomové práce	14
Seznam příloh	15

1. Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby

1.1. Volba tématu

Svou diplomovou práci, bibliofilii, jsem původně chtěla pojmout jako zcela obrazovou knihu bez textu, která by byla jakousi volnou sbírkou obrazů (vyprávěním beze slov) na téma má místa. Avšak ani po delším čase se mi nepodařilo uchopit toto téma podle mých představ tak, aby bylo schopné promlouvat i k nezasvěcenému divákovi, bez toho, aniž by bylo nutné vysvětlení. Chtěla jsem vytvořit knihu, nad kterou mohou lidé přemýšlet, pousmát se, zasmušit se, nebo hledat paralely se svým vlastním životem. Aby takováto kniha mohla vzniknout, potřebovala jsem zachytit téma co nejvěrněji, vybrat podstatné a vyselektovat nepotřebné.

Ve svých minulých pracích jsem pracovala s tématy odosobnění/osamělosti, nazírané s odstupem. Nezachycovaly konkrétní okamžik, byly „bez času“, nevyprávěly příběh, pozorovatel si jej mohl pouze domýšlet, ale také nemusel.

V případě diplomové práce jsem chtěla jít více do nitra, pracovat osobněji s tématem a být přímější ve svém sdělení. Otázka času a jeho zachycení mi nakonec vnukla myšlenku, pracovat s denními fázemi a zachytit je skrze reálné denní aktivity lidí z různých prostředí, různého vzdělání, stáří a pohlaví. Otázka času a toho, jak s ním nakládáme a jak jej trávíme přichází na mysl snad každému z nás. Ne vždy se svým časem nakládáme tak, jak bychom měli. Zatěžujeme se maličkostmi a opomíjíme podstatné věci a k tomuto zamyšlení jsem, prostřednictvím knihy, chtěla přimět i čtenáře.

Nakonec jsem ustoupila od představy o knize zcela bez textu a využila jej k podpoření dojmu při prohlížení knihy. Zachycuje vyprávění, zvuky, rozhovory a ruchy okolo nás v danou denní dobu. Zároveň bylo mým cílem si na této knize vyzkoušet nejrůznější grafické techniky a jejich kombinace, které jsem si doposud nevyzkoušela a postavit na nich obrazový základ ke knize.

1.2. Proces tvorby

Prvním krokem při tvorbě knihy bylo oslovení lidí, jejichž den jsem chtěla zaznamenat. Oslovila jsem spolužačku Magdalenu a zpracovávala linii její a jejího syna Viktora. Dále spolužačku Terezu, která mi zprostředkovala zapojení jejího sedmiletého bratra Erika do projektu. Poslední dva zapojené jsem měla možnost pozorovat dlouhodoběji, jedná se o mého přítele Tomáše a babičku Marii.

Následovalo setkání, kdy jsem si na základě rozhovorů utvářela představu o výsledné podobě jejich dějové linie v knize. Vytvořila jsem si fotodokumentaci prostředí a denních aktivit a nahrála zvukový záznam, který jsem později přepsala, upravila a přiřadila k výjevu části dne, kdy se odehrál. Z nasbíraných fotografií jsem vybrala ty nejpodstatnější a přetvořila je do grafické podoby.

V průběhu tvorby mi byla jedinou překážkou občasná zdlouhavá příprava matric a poměrně dlouhá doba, od vytištění buď jedné nebo dvou vrstev, přes vypnutí až k finálnímu ořezu a scanu. Schnutí obvykle trvalo 2-3 dny a vypnutí jsem nechávala zhruba 24 hodin.

Po vypnutí, vyschnutí, očištění okrajů grafik a zkompletování vytištěných grafik do nákladu následoval scan a jeho úprava ve Photoshopu.

V průběhu práce jsem několikrát měnila pořadí obrazů tak, aby se střídaly různé pohledy, detail s pohledem z větší dálky apod. Několik grafik bylo nakonec z knihy vyřazeno kvůli nečitelnosti nebo byly nahrazeny jinými. Také se měnilo pořadí jednotlivých linií.

Poté jsem vysázela ilustrace i texty v InDesignu a konzultovala s panem prof. akad. mal. Mikolášem Axmannem a s paní doc. MgA. Kristýnou Fišerovou.

Následoval výběr papíru a zkušební tisky. Po vytištění jsem strany naohýbala archy a knihy sešila a zavěsila do desek.

1.3. Popis zvolených technik

V této práci jsem si chtěla vyzkoušet nejrůznější možnosti kombinací technik od kolografie, která byla základem celé knihy, přes linoryt, suchou jehlu, přetisk (anastatic reprint) a částečně monotypii.

Každé osobě v knize a jejímu příběhu jsem přiřadila vlastní grafický postup tak, aby se od sebe odlišili, ale zároveň tvořili kompaktní celek. V případě Erika se jedná o suchou jehlu na polykarbonátové desce a kolografii, v jediném případě jsem použila přetisk (anastatic reprint) na převod Erikovy kresby do grafické podoby. U Magdaleny a Viktora jsem nejprve vytiskla matici s kolografií (na polykarbonátové desce) a následně linoryt, kterým jsem dodala obrysy a černé plochy. V Tomášových grafikách jsem kombinovala opět kolografii (na polykarbonátové desce), suchou jehlu a pro vyobrazení monitoru, displejů a digitální cedule jsem využila přetisk (anastatic reprint). V případě Marie se jedná jen o kolografii, avšak základ matrice netvoří polykarbonátová deska, ale karton, tudíž je obraz budován ze tmy do světla (v předešlých případech ze světla do tmy).

K tisku jsem používala satínírku o tiskové ploše cca formátu A2, tiskařskou barvu pro hlubotisk Renesans a papíry Fabriano Disegno 5 300 g/m².

Kolografie je technika, se kterou jsem se seznámila při studijní stáži na Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego v Łodzi v ateliéru kombinovaných technik. Jedná se o hlubotiskovou techniku, kdy se na pevném podkladu (karton, polykarbonátová deska) vytvoří „koláž“ z různých materiálů (papír, karton, folie, textil, lepicí páska a dalších...), která se po rovnoměrném rozprostření barvy na matici vytírá stejným způsobem, jak je tomu u jiných hlubotiskových technik (gázou, jemným papírem, v případech úplného dočištění vatovou tyčinkou). Při vytírání je možné některé místa lokálně vyčistit více, jiná méně, nebo je možné naškrobenou gázou vytvořit efekt jemných bílých linek jako u štětce. Je důležité, aby byla matrice tvořena tak, aby nejtmavší místa byla tvořena nejsavějším materiálem, pro tyto účely jsem volila buďto akrylovou pastu anebo jsem polymerovým lepidlem nalepovala klasický novinový papír. Střední tóny jsem nejčastěji vytvářela hlazeným samolepicím papírem, nebo nalepením stránek z magazínů. Na nejsvětlejší plochy jsem ponechala povrch polykarbonátové desky, anebo nalepila samolepicí hladkou folii. Tiskne se na navlhčený papír.

Suchou jehlu jsem použila k vytvoření černých obrysových linií. Vyškrabávala jsem jehlou do polykarbonátové desky.

Linoryt jsem stejně jako suchou jehlu použila k vytvoření obrysových linií a k dosažení černých ploch. Pracovala jsem s rydly šerák a linoleem se zpevněnou sítkou. Tiskne se na suchý papír.

Přetisk (anastatic reprint) je také technika, se kterou jsem se seznámila při studijní stáži na Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego v Łodzi v ateliéru kombinovaných technik. Jedná se o přenos fotografie z papíru potištěného laserovou tiskárnou. Stejně jako u ostatních technik se pracuje se zrcadlově převráceným obrazem. Prvním krokem je digitalizace obrazu a převod do černých a bílých bodů bitmapy a vytištění na laserové tiskárně. Tento výtisk se položí na navlhčenou plastovou nebo skleněnou desku a postříká vodou z rozprašovače. Vodu rozmistujeme rovnoměrně a když je papír už rovnoměrně nasátý vodou, odejmeme jej dvěma prsty v rozích z podkladu a znovu položíme tak, aby nedocházelo ke krabacení. Toto můžeme několikrát opakovat. Malé bublinky už poté můžeme rukou jemně vyhladit k okrajům. Poté dlaní nanese a rovnoměrně rozprostře po povrchu arabskou gumu a necháme ji asi pět minut ležet. Zatím se rozmíchá tiskařská barva s terpentýnem a potom se na houbičkový váleček nanese rovnoměrně barva. Před prvním nanesením barvy je nutné povrch opět postříkat vodou. Nejprve se barva válečkem rozmisťuje od středu do stran, posléze v různých směrech. Přebytkovou barvu lze odebrat jemným přejetím válečkem. Je nutné průběžně navalovat barvu a stříkat na povrch vodu. Když je barva rovnoměrně rozmístěna, přenese se na čistou polykarbonátovou desku a umístí do lisu. Na vrch se dá navlhčený papír a tiskne se. Po odebrání grafického listu je možné ihned vypínat. Pokud chceme vytvořit náklad, je nutné po odebrání grafiky z lisu matrici s digitálním tiskem okamžitě postříkat vodou. Poté můžeme znovu navalovat barvu a opakovat tento proces.

2. Popis výsledného díla a jeho využití

Výsledným dílem jsou tři autorské knihy. Vnitřní blok má formát A4 a je vytištěn na papíru Flora, odstín Gardenia o gramáži 130 g/m², který je vyroben z 50% z recyklovaných vláken, 40% EFC buničiny a 10% z bavlny. Předsádky a obálka jsou na téže papíru, předsádky na papíru o gramáži 240 g/m² a obálka 100 g/m². Přebal je na transparentním papíře o gramáži 100 g/m². Celá kniha byla vytištěna v Euroverlagu v Plzni. Obálka a přebal jsou tištěné na plotru. Desky mají tloušťku 2mm. Kniha má 84 stran a je sešita ze sedmi složek. Knižní vazba je klasická, šitá režnou nití. Použitý font je Cambria.

Stejně jako originální tisky, tak i ilustrace v knize jsou černobílé, barevné jsou v knize pouze předsádky a typografie.

Na obálce jsou fotograficky zachyceny všechny osoby, které jsou v knize zastoupeny i s krátkým představením. Originál přebalu byl vytištěn přetiskem, oscanovaný a upravený do výsledné podoby.

Na předsádkách je vyobrazeno pět vertikálních linií, které symbolizují pět lidí v knize. První dvě žluté symbolizují ráno (slunce, život, počátek) a zároveň mládí Viktora a Erika. Další dvě červené linie symbolizují poledne (rozkvět, síla, dravost) a zastupují Tomáše a Magdalenu a poslední modrá symbolizuje večer (večerní obloha, klid,) a Marii. Linie jsou uspořádané odhadem podle věku, kdy na úplném začátku je Viktor, Erik o kousek dál a na pravé straně končí Marií. Originál předsádek byl proveden suchou jehlou na polykarbonátové desce, černobíle vytištěn a kolorován až digitálně.

Po předsádkách následuje titul, kde se opakuje princip naznačený na předsádkách. Text RÁNO POLEDNE VEČER je rozdělen do řádků pod sebe. Ráno je napsané žlutě, poledne červeně a večer modře.

Na následující dvoustraně jsou pod sebou vypsáni Erik, Viktor, Magdalena, Tomáš a Marie. Barvy jmen odpovídají principu popsanému výše.

První osobou v knize je Erik. Jeho část začíná dvoustranou na jejíž levé straně je žlutá linie opakující se z předsádek a na pravé straně žlutý nápis Erik. Na další straně začíná text, který je přepisem Erikova vyprávění. V toto případě jsem jen minimálně korigovala obsahovou část. Text jsem upravovala především tak aby byl srozumitelný, ale zároveň aby si vyprávění zachovávalo svůj autentický charakter.

První ilustrace vždy zachycuje předmět, který osobu té jisté části nějakým způsobem charakterizuje. V případě Erika jde o lego postavičky Spider-Mana a Batmana. Celou jeho část provází hravost a fascinace světem superhrdinů. Ilustrace jsou doprovázeny Erikovým vyprávěním o tom, co rád dělá a jak.

Druzí zastoupení jsou Viktor a Magdalena. Jejich část začíná protnutými liniemi žluté a červené barvy. V této části jsem se snažila zachytit vztah mezi nimi a zobrazit chvíle dne, které se pravidelně opakují od krmení, procházek, přes čtení před spaním až po spánek. Všechny ilustrace mají nastavené krytí na 75 %, aby nepůsobily tvrdě a měly jemnější charakter. Textový doprovod se skládá z Viktorova žvatlání, povídání Magdaleny k Viktorovi v průběhu krmení a čtení pohádky před spaním ve švédštině. Tato místa jsou proložena místy zcela bez textu, jelikož Viktor s Magdalenou tráví většinu času dne spolu sami a Viktor ještě nemluví.

Následuje část Tomáše, která je charakteristická neustálým kontrolováním času a svého mobilního telefonu. Většinu pracovního dne tráví o samotě, takže většina textu je tvořena zvuky okolí. Od vibrujícího telefonu, přes zvuk automatu na kafe, nádražní hlášení, printscreen z konverzace až po vytržené části rozhovorů v kavárně.

Poslední část je věnovaná paní v důchodovém věku Marii. Jejím charakteristickým předmětem jsou brýle, bez kterých se přes den neobejde. Zachycené činnosti se odehrávají opravdu každý den. Ranní hygiena, příprava a vaření oběda, luštění křížovek, čtení a poslouchání večerního radiového vysílání před spaním.

Ilustrace jsou doprovázeny textem, který je doslovným přepisem televizního vysílání předpovědi počasí, teleshoppingu, pořadu o vaření, zpráv nebo rádiového pořadu. V tomto případě jsem text nijak neupravovala a nechala jej přesně tak, jak zazněl.

Na poslední dvoustraně se nachází tiráž s informacemi o knize.

Celá kniha je opatřena přebalem z transparentního papíru s názvem knihy RÁNO POLEDNE VEČER.

Kniha je určena především dospělému čtenáři. Kniha poukazuje na odlišné návyky a způsob trávení dne napříč generacemi. Prostřednictvím knihy si můžeme připomenout dětství, nebo se zamyslet nad vlastním stářím. Kniha by měla vést k zamyšlení, nad naším vlastním trávením času a vést k otázce: trávíme naše dny smysluplně a tak, jak bychom skutečně chtěli?

Seznam použitých zdrojů:

Knižní a periodická literatura

1. ODEHNAL, A. Grafické techniky. 1. vyd. Brno: Era, 2005. ISBN 80-7366-006-7.
2. KREJČA, A. Techniky grafického umění. 1. vyd. Praha: Artia, 1981. ISBN 37-008-81.
3. BALEKA, J. Výtvarné umění - Výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika). 1. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.
4. MARCO, J. O grafice. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. ISBN 23-028-81.
5. CLARKE, R., HARTILL, B. Collagraphs and Mixed-Media Printmaking. 1. vyd. New York: Bloomsbury Publishing, 2018. ISBN 9781912217243.
6. WENNIGER, M. A., WENNIGER, M. Collagraph Printmaking: The Technique of Printing from Collage-Type Plates. 1. vyd. New York: Watson-Guption Publications, 1975. ISBN 0823006654.

Resumé diplomové práce:

As my diploma project I have created the author's book RÁNO POLEDNE VEČER (MORNING NOON EVENING.) The book consist of 4 microstories, depicting the day of five people of different ages, gender and education. Seven year old schoolboy Erik with a passion for everything connected to the world of superheroes, Magdalena a student and a mother a ten month old Viktor, twenty seven year old Tomáš working abroad and eighty one year old retired Marie.

The book points out different habits and ways of spending the day across generations. Through the book we can remind ourselves of our own childhood or think over our future at an old age. The book should lead to the reflection of our own time spending and to the question: do we spend our time meaningfully and in a way we really want?

Seznam příloh:

Příloha 1

Nanášení barvy na matrici

Příloha 2

Pracovní prostor s matricemi

Příloha 3

Přetisk z papíru (anastatic reprint)

Příloha 4

Vypínání vytištěných grafik na desce

Příloha 5

Ořez grafik

Příloha 6

Kompletování

Příloha 7

Příprava knihy v InDesignu

Příloha 8

Ohýbání a kompletování vytištěných archů

Příloha 9

Řadění archů

Příloha 10

Příprava před šitím

Příloha 11

Knižní vazba

Příloha 1

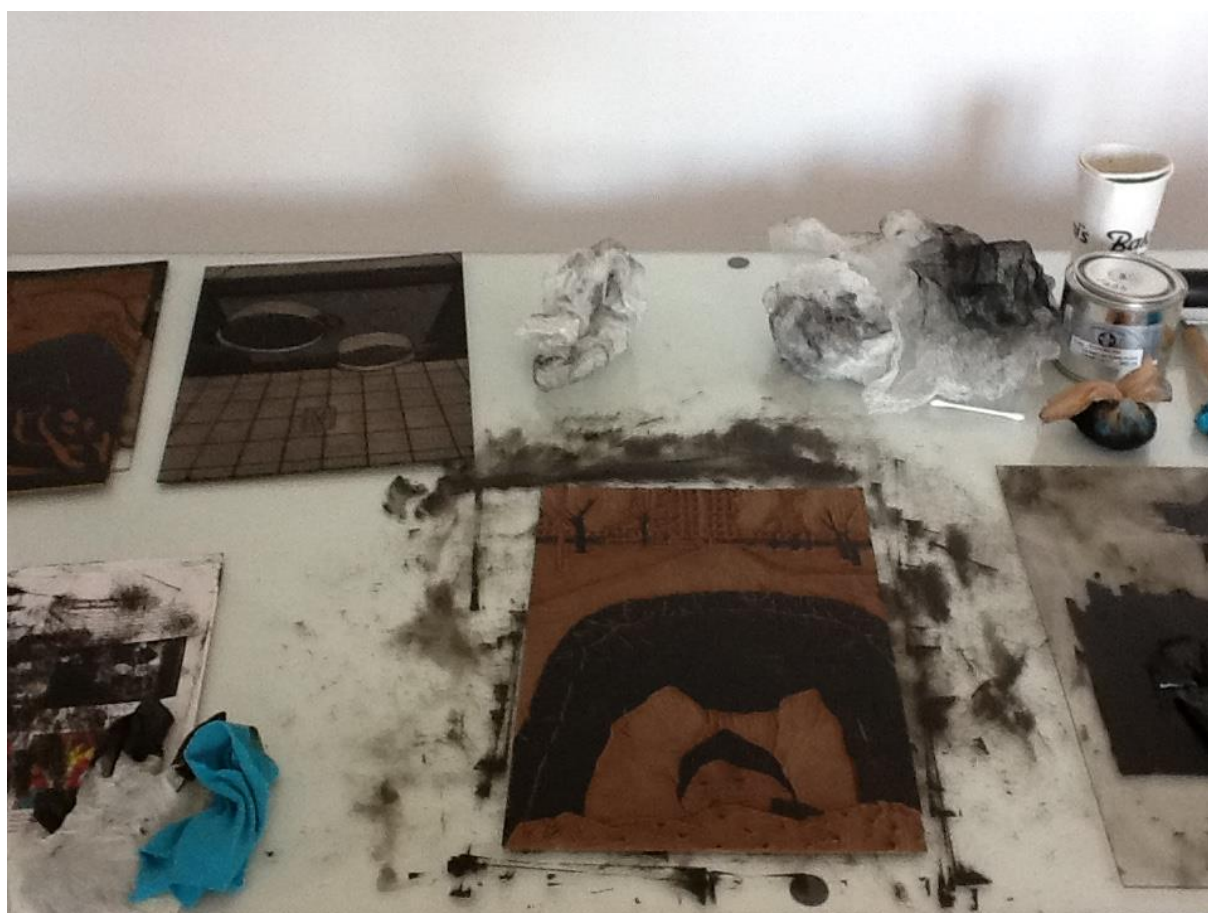
Nanášení barvy na matrici¹

¹ foto vlastní

Příloha 2

Pracovní prostor s matricemi²

² foto vlastní

Příloha 3

Přetisk z papíru (anastatic reprint)³

³ foto vlastní

Příloha 4

Vypínání vytištěných grafik na desce⁴

⁴ foto vlastní

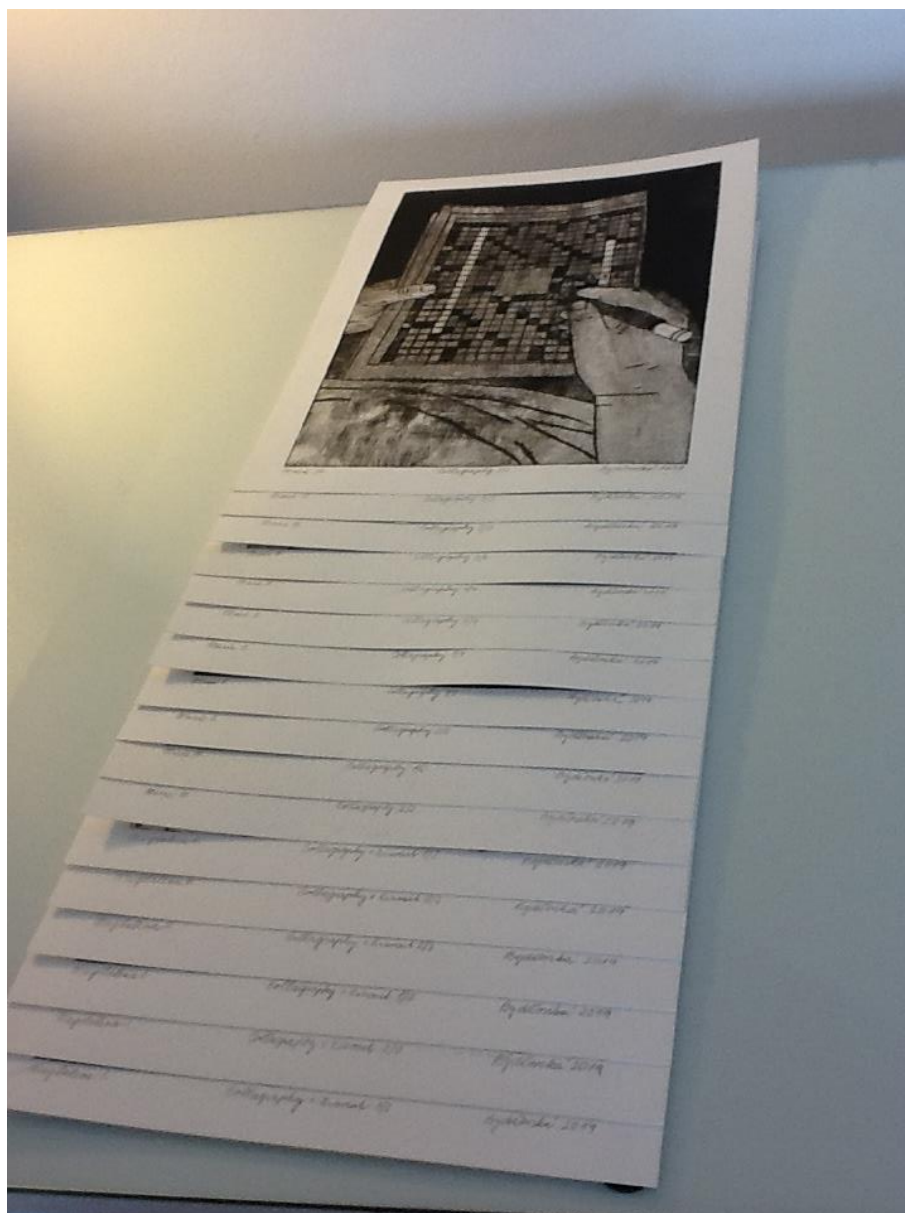
Příloha 5

Ořez grafik⁵

⁵ foto vlastní

Příloha 6
Kompletování⁶

⁶ foto vlastní

Příloha 7

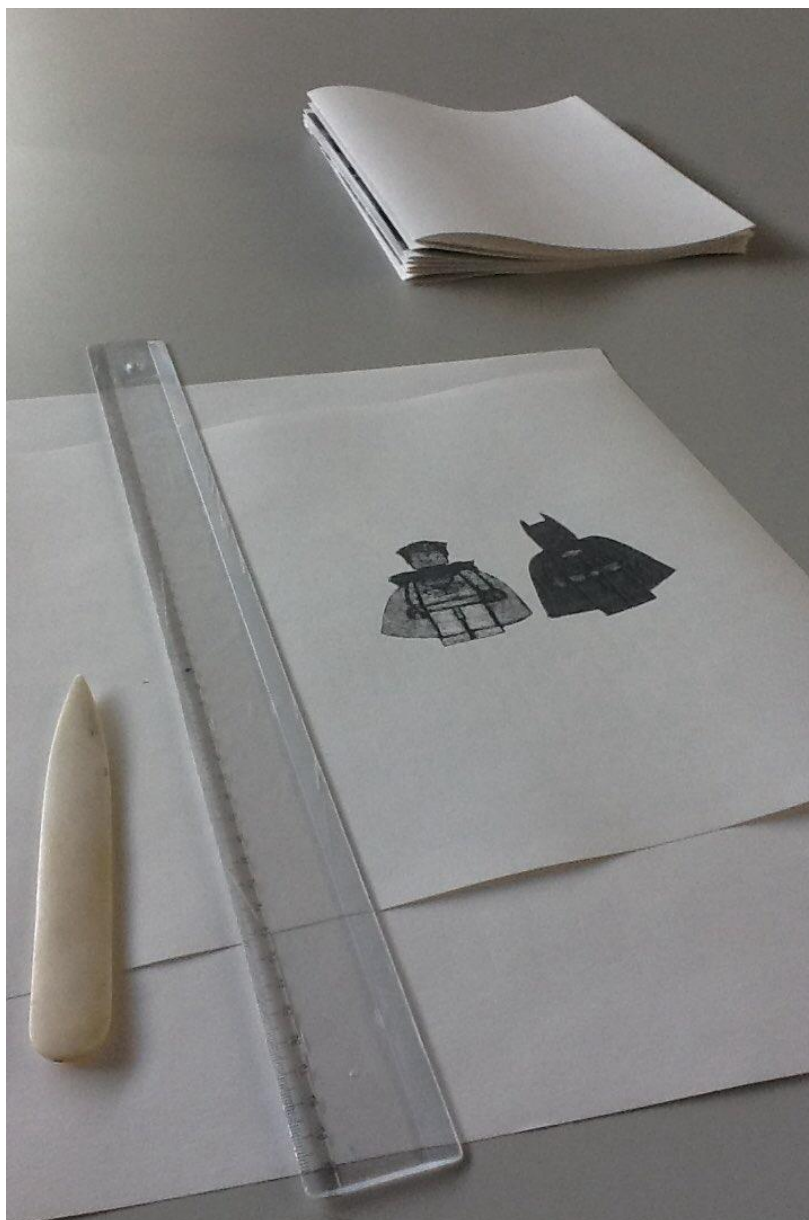
Příprava knihy v InDesignu⁷

⁷ foto vlastní

Příloha 8

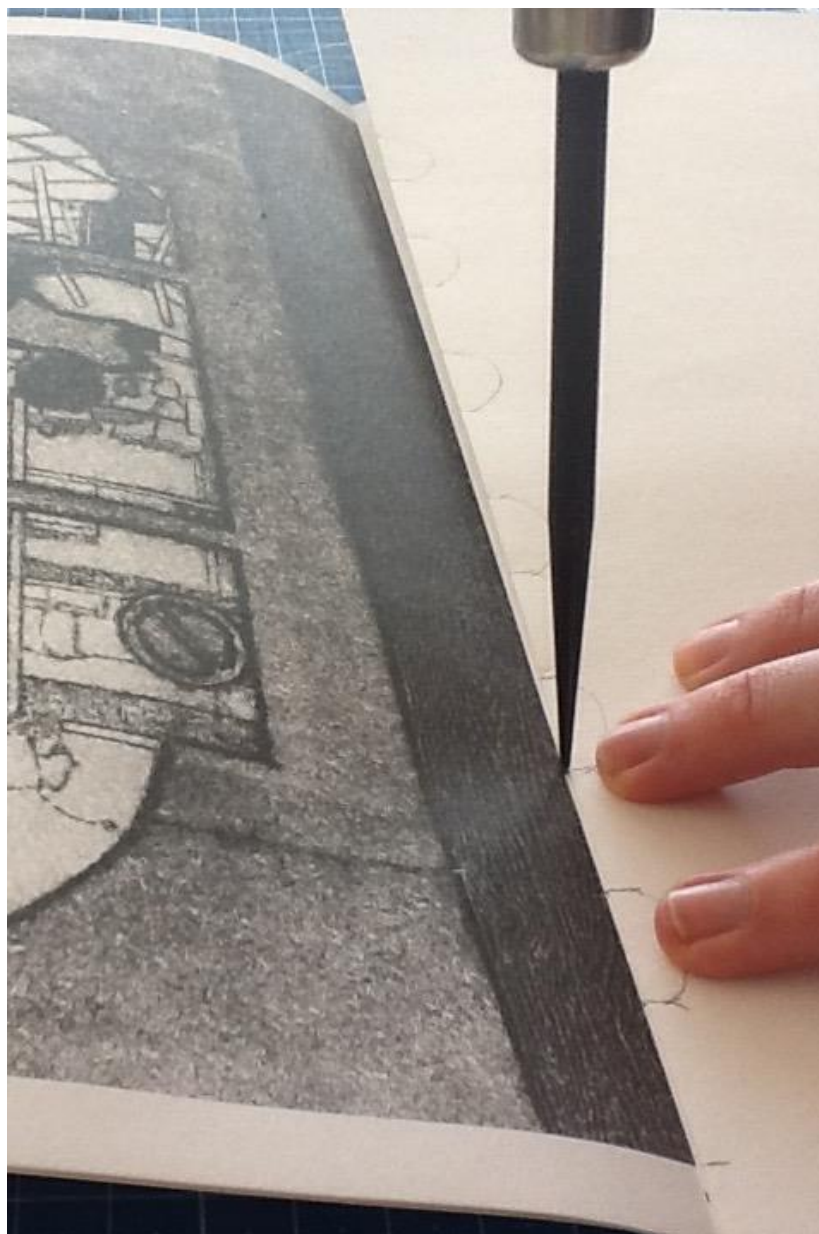
Ohýbání a kompletování vytištěných archů⁸

⁸ foto vlastní

Příloha 10

Příprava před šitím¹⁰

¹⁰ foto vlastní

Příloha 11

Knižní vazba¹¹

¹¹ foto vlastní